

Motion till riksdagen 2020/21:3176

av Per Lodenius m.fl. (C)

Ett idrottsliv, friluftsliv och civilsamhälle tillgängligt för alla

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda effekterna av coronapandemin på civilsamhället och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en breddning av avdragsrätten för gåvor till ideella organisationer som en del i att säkra ett fritt och brett civilsamhälle även efter coronapandemin och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att utveckla modeller för partnerskap mellan ideella organisationer, offentliga organ och näringslivet för att skapa möjligheter till fler samarbeten och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en föreningsrättsutredning i syfte att tydliggöra och stärka civilsamhällets särart samt öka förutsättningarna att hantera kriser och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra möjligheterna för civilsamhället att bidra till integration och ökad delaktighet i samhället och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om goda förutsättningar för dem som bidrar till samhället genom sitt ideella engagemang, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av möjlighet till folkbildning och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att främja ett brett idrottsliv i hela landet där både etablerade och nya sporter, även digitala, blir tillgängliga för fler och där detta följs upp med anledning av coronapandemin och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta utövande av och tävlande i parasport och tillkännager detta för regeringen.

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att utreda förutsättningarna för att skapa ett nationellt föreningsdrivet parasportutrustningsbibliotek och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa möjligheter för föreningslivet att komma till skolor och fritidshem för att låta barn testa nya aktiviteter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att medverka till att kommunerna lever upp till skollagen och barnkonventionen och erbjuder meningsfulla aktiviteter också när skolan är stängd på sommarloven och under andra lov, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Naturvårdsverket i uppdrag att se över de allmänna råden om buller kopplade till motorbanor och de idrottsanläggningar som lyder under definitionen industribuller, i syfte att underlätta för de verksamheter som bedrivs där, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning om villkor för jämställd idrott som inkluderar effekterna av coronapandemin och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att ta hänsyn till behoven av idrott och friluftsliv i samhällsplaneringen och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att locka internationella idrottsevenemang till Sverige och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om värdet av ett mer tillgängligt friluftsliv och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om måttfull spelreklam och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av kanaliseringen på spelmarknaden och tillkännager detta för regeringen.

Stärkt civilsamhälle

Civilsamhället är viktigt för såväl enskilda som kan få bidra till något ändamål man brinner för som de som tar del av verksamheter som anordnas. Det bidrar också till gemenskap och föreningsvana, vilket är väldigt betydelsefullt också på samhällsnivå.

Coronapandemin har fått stora effekter också på civilsamhället. Det behöver göras en översyn kring de effekter det har fått och vad det krävs för åtgärder för att säkra ett starkt civilsamhälle inklusive idrottslivet även framöver.

Varje människa måste kunna bidra efter förmåga och få förutsättningar att vara delaktig i samhällslivet. Därför är det också viktigt att stöd till civilsamhället fördelas för att fler ska kunna delta och att det fördelas jämställt.

Civilsamhället är ofta snabbt på plats när det uppstår behov av organiserat samarbete mellan människor. Detta har inte minst blivit tydligt under coronakrisen med bland annat insatser för att hjälpa personer i riskgrupper att handla.

För att ge civilsamhället bättre förutsättningar bör det utredas hur avdragsrätten för gåvor till ideella organisationer kan breddas, något som nu är än mer angeläget i dessa

kristider för att öka möjligheterna för civilsamhället att klara sig igenom krisen och vara starkt även framöver.

När en idéburen organisation vill samarbeta med det offentliga för att göra samhällsinsatser uppstår ibland svårigheter som beror på att det inte finns tydliga modeller, liksom modeller vid upphandling, att använda. Det kan finnas oklarheter om det juridiska upplägget som gör att ett samarbete riskerar att inte bli av. Därför vill vi utveckla modeller för ett sådant partnerskap mellan idéburna organisationer och det offentliga. Då ges möjligheter för att fler samarbeten ska kunna komma till stånd.

Det finns också områden där det av tradition varit föreningsdrivna verksamheter som fått nya aktörer i form av entreprenörer. Det kan exempelvis handla om återanvändning av produkter eller sportarrangemang. Det har gjorts att en marknad har uppstått där det tidigare inte varit någon. Detta har skapat svårigheter för de som arbetar ideellt när exempelvis myndigheter kräver marknadshyra för att låta en förening nyttja deras mark. Detta riskerar att urholka föreningsrätten. För oss leder det till att det är dags för en föreningsrättsutredning med syftet att tydliggöra och stärka civilsamhällets särart och skapa rimliga regelverk för verksamheterna. I den bör exempelvis frågan om att utvidga halva prisbasbeloppsregeln som idag gäller för idrottsföreningar till att också omfatta övriga allmännyttiga föreningar ingå. Ytterligare en fråga som bör utredas är om man skulle kunna införa en möjlighet för ideella föreningar att jämna ut inkomster mellan olika beskattningsår, på ett liknande sätt som ett upphovsmannakonto medger. Det kan underlätta för ideella föreningar som kan ha ojämna inkomster beroende på om man vissa år kan få högre inkomster av exempelvis ett speciellt arrangemang eller från något lotteri och vissa år kan få lägre inkomster, något som exempelvis skett i många fall nu under coronapandemin. Detta skulle skapa en större trygghet för föreningar som då kan få en bättre möjlighet att fortsätta bedriva verksamhet även under år med tillfälligt lägre inkomster.

Vi kan också se att det finns hinder i systemen för ökad integration. Vi vill alltid se till individen, oavsett om den personen troligen kommer att få stanna i Sverige eller inte. Vi vill att den enskilda människan ska få utvecklas genom bland annat samverkan med det civila samhället. Det handlar om bildning, inte bara utbildning. Då kommer fler människor att få tillgång till det som civilsamhället och däribland folkbildningen kan erbjuda.

Vi vill förbättra möjligheterna för det civila samhället att göra samhällsinsatser. Ett sätt är bättre kunskap om de utmaningar som finns i samhället. Här kan det offentliga bli bättre på att bjuda in det civila samhället för samtal och samverkan. Det måste också finnas tillgång till samlingslokaler till rimlig kostnad även i städer för att möjliggöra denna typ av aktiviteter. Därför behöver det offentliga på alla nivåer bli bättre på att tillgängliggöra sina lokaler för föreningslivet på tider som annars är outnyttjade.

De som ideellt bidrar till samhället med sitt engagemang måste ha goda förutsättningar för detta. Det finns ett problem med projektbidrag på bekostnad av grundstöd till ideella organisationer. Det gör verksamheten svårstyrd eftersom det behövs grundstöd för att kunna söka projekt, och inte minst för att utveckla sin verksamhet. För att stärka civilsamhällets möjlighet att vara än mer snabbt och flexibelt för att ta sig an samhällets utmaningar så vill vi se en ökad andel grundstöd i bidragen från det offentliga. Betydelsen av detta syns också tydligt nu i coronapandemin som visar på behovet av att snabbt kunna ställa om verksamheter.

Folkbildning

Kontakter med andra och bildning är centralt för att kunna orientera sig, forma självständiga uppfattningar och aktivt delta i samhället. Här spelar civilsamhällets alla delar en mycket viktig roll. Ett exempel är folkbildningen där vi skapar rum för reflektion och gemensamt får djupare kunskap om vår värld. Bildning vidgar våra vyer och gör oss friare. Samhället berikas när goda möjligheter finns för människor att gå samman och lära sig mer om något ämne gemensamt. Här bidrar folkbildningen med en struktur som understödjer en bredd av bildningsverksamhet. Denna verksamhet fyller en viktig funktion i samhället och kan inte ersättas av utbildningar som arrangeras av det offentliga eller utbildningsföretag.

Folkbildningen kan också ge människor en chans till nystart i livet. Denna möjlighet har varit viktig sedan tidigare men tydliggörs än mer nu under coronapandemin. Möjligheten att exempelvis gå en kurs på en folkhögskola kan ge ny kraft, inspiration och kunskap som bidrar till att komma vidare i livet. Det kan hjälpa personer som enbart gör det för att lära något nytt för att det är roligt till att ta en paus och få återhämtning och ny energi efter stress i livet eller till att få möjligheten att läsa in gymnasiekompetens.

Idrott och friluftsliv

Idrott har mycket att ge i form av hälsa, glädje och samvaro. Därför bör ett brett idrottsliv främjas i hela landet där både etablerade och nya sporter, även digitala, blir tillgängliga för fler. Idrotten har påverkats mycket av coronapandemin. De ekonomiska förutsättningarna har försämrats när det bland annat inte är möjligt för idrottsföreningar att få inkomster genom att arrangera tävlingslopp eller finns möjligheter att ha så stor publik på matcher som vanligt. En ansvarstagande återstart av tävlingslopp bör ske där det finns möjlighet att ha goda avstånd och där arrangörerna i övrigt följer rekommendationerna kring smittskydd. Det skapar bättre förutsättningar för föreningar att ta sig igenom coronapandemin. De försämrade ekonomiska förutsättningarna för föreningarna riskerar bland annat att idrottsaktiviteter kan få högre deltagaravgifter vilket kan innebära att färre har möjlighet att delta. Fler behöver få den möjligheten, inte färre, och det gäller i synnerhet för barn och ungdomar. Utvecklingen behöver följas noga så att insatser kan göras för att fler ska få möjligheten att idrotta.

För personer med funktionsnedsättning kan det ibland vara svårt att hitta en lämplig idrottsaktivitet. Parasport kan då vara en väg till fysisk aktivitet.

Parasportförbundet, som ingår i Riksidrottsförbundet, hanterar 15 egna idrotter och tillsammans med specialidrottsförbund finns en mängd andra förbund som hanterar sport och idrott för personer med funktionsnedsättning. Men det är långt ifrån alla ungdomar som har möjlighet att delta i den idrott som finns på orten eller i den idrott de brinner för. Har man en funktionsnedsättning kan man till exempel behöva färdtjänst för att komma till träning, eller ledsagare för att kunna delta, eller speciella hjälpmedel, eller ledare som är kunniga i parasport. Det är kommunerna som beviljar färdtjänst och många godkänner inte det och inte heller ledsagare eller inköp av hjälpmedel. Utbildning av ledare för parasport är självklart också viktigt och något för kommunernas nämnder/styrelser för idrott att ta på allvar. Dessutom finns inte alltid tillgång till anläggningar där dessa ungdomar kan träna. Redskap finns inte heller som är anpassade och ofta ska de bekostas av familjen. Kommunernas ansvar är därmed stort. Det är

också viktigt att det finns goda möjligheter för tävlingsverksamhet. Svenska parasportare har rönt många framgångar i internationella tävlingar. Detta trots att paraelitidrottare har helt andra förutsättningar än de som inte har en funktionsnedsättning. Givetvis handlar det om ekonomiska förutsättningar och också om tillgång till bland annat träningsanläggningar och hjälpmedel. Bättre villkor för denna verksamhet kan också bidra till att ungdomar vill fortsätta med sin idrott under en längre tid. Alla barn och ungdomar behöver aktiveras och personer med olika funktionsnedsättningar mer än andra. Men för dessa ungdomar finns ibland oöverstigliga hinder som samhället bär ansvar för att undanröja. Därför bör en utredning tillsättas vars syfte ska vara att undanröja praktiska hinder för personer med funktionsnedsättning och istället på alla sätt underlätta utövande och tävlande inom parasport.

I vissa parasporter krävs det speciell utrustning som är kostsam. Därför bör förutsättningarna utredas för skapande av ett nationellt föreningsdrivet bibliotek där sådan utrustning kan lånas så att man får chansen att testa om en idrottsaktivitet passar. Ett sådant bibliotek kan också bidra till att möjliggöra ett aktivt friluftsliv som också kan kräva anpassad utrustning.

För att fler barn ska få chans att hitta en idrott eller annan föreningsaktivitet som de tycker är rolig så bör föreningslivet ges möjlighet få komma in i skolan och på fritidshem. Det öppnar möjligheter för barn som annars kanske inte fått chansen att testa nya aktiviteter och att gå med i föreningslivet. Att barn får samlas runt intressen ger också möjlighet till ökad integration. Detta kan också stärka föreningslivet då nya medlemmar kan tillkomma. Det förekommer också fritidshemsverksamhet där föreningslivet, som exempelvis idrottsföreningar, utgör basen för verksamheten. Sådana verksamheter, som idrotts- eller friluftsfritids, bör ha goda möjligheter att bedrivas och göras tillgängliga för fler.

Det händer att barn måste tillbringa delar av sommarlovet eller andra lov ensamma, utan tillsyn av någon vuxen och utan sällskap av andra barn. Särskilt sommarlovet är krångligt att planera utan resurser och nätverk, speciellt för ensamstående föräldrar. Det är för alla dessa barn som fritidshemsverksamhet och gratisaktiviteter som kan anordnas exempelvis i samverkan med föreningslivet på sommarlovet och andra lov är särskilt betydelsefulla. Skollagen och barnkonventionen behöver följas och kommunerna behöver arbeta fram en långsiktig plan för att inget barn ska behöva vara ensamt på loven.

Nu när idrotten är under en sådan press på grund av coronapandemin så är det ännu mer brådskande att undanröja onödiga hinder för idrottande. På senare tid har det varit flera domstolsprövningar kring buller som lett till försämrade möjligheter för idrotten. De grundar sig i Naturvårdsverkets allmänna råd kring buller där buller från idrottsföreläggningar i dag jämföras med industribuller. För idrott gäller en gräns på 45 dBA och för vägbuller en gräns på 55 dBA. Detta har medfört att vissa idrottsanläggningar redan har fått inskränkningar i verksamheten och att fler anläggningar kan hotas av samma sak. Det är också högre krav för motorbanor än för exempelvis väg- och flygtrafiken. Idrottens betydelse såväl för enskilda människor som för samhället är ovärderlig. Därför behöver Naturvårdsverket få i uppdrag att se över de allmänna råden om buller kopplade till motorbanor och de idrottsanläggningar som lyder under definitionen industribuller, med syftet att underlätta för de verksamheter som bedrivs där. Ytterligare ett hinder är de momsregler som gör att om en fastighetsägare blir momspliktig frivilligt med syftet att kunna dra av moms vid en byggnation, blir det

sedan ett hinder för att hyra ut lokaler till föreningar, som idrottsföreningar. Det beror på att föreningarna inte är momspliktiga. Detta behöver ses över.

Idrott är bra för både det fysiska och det psykiska välbefinnandet och det är därför bland annat viktigt att ta reda på varför flickor slutar idrotta tidigare så att effektiva åtgärder kan sättas in. Vi vill att en utredning görs som tar fram förslag på lösningar för dessa utmaningar så att Riksidrottsförbundet kan få ett tydligare uppdrag för att uppnå jämställdhet inom svensk idrott. Då behöver bland annat fördelningen av bidrag och anläggningsinvesteringar ses över ur ett jämställdhetsperspektiv. Även den befintliga skattelagstiftningen som idag gör det dyrare och svårare att sponsra damidrott än herridrott bör ses över i detta sammanhang samt hur agerandet kring idrotten med anledning av coronapandemin har påverkat jämställdheten inom idrotten.

Närhet till idrott och friluftsliv är viktigt för att fler ska ha möjlighet att vara aktiva. Det kan handla om närhet till idrottsplatser och utegym eller om tillgång till skidspår i ett närliggande naturområde. Samhället behöver planeras på ett sätt som underlättar för människor att träna och vara ute i naturen. Därför är det viktigt att ta hänsyn till behoven av idrott och friluftsliv i samhällsplaneringen. Det behöver på många håll tas ökad hänsyn till behovet av idrottsytor i stadsplaneringen. För att åstadkomma det behöver kommunerna ha stor frihet att hitta kreativa lösningar utifrån lokala förutsättningar. Det är då viktigt att ha en dialog med idrottsrörelsen så att det man bygger också är det som efterfrågas och behövs. Det handlar också om frågor som belysning och trygga vägar till dessa platser, vilket inte minst är viktigt ur ett jämställdhetsperspektiv. Ingen ska behöva avstå från att delta i aktiviteter för att dessa platser upplevs som otrygga.

Fler äldre behöver få chansen att delta i idrottsaktiviteter. Det både ger ett socialt sammanhang och kan bidra till bättre hälsa såväl fysiskt som psykiskt. Alla har inte en bakgrund inom idrottsrörelsen eller har ägnat sig åt idrott i någon annan form tidigare i livet. Då blir det extra viktigt att äldre ges bättre möjligheter att testa olika idrottsaktiviteter och att hitta något som passar. Detta kommer att vara ännu viktigare när samhället i ett bättre läge för coronapandemin kan öppna upp mer även för de äldre. En väg att nå fler äldre med erbjudanden om att testa olika idrottsaktiviteter är att ge idrottsrörelsen möjlighet att besöka kommunala seniorträffar och liknande sammanhang för att ge ett smakprov på vad de kan erbjuda för aktiviteter. Sådana initiativ bör främjas. Det kan ge bättre livskvalitet för de som deltar och det gynnar även idrottsföreningarna som kan få nya medlemmar som också kan engagera sig i föreningsverksamheten. Detta är en insats för att stärka folkhälsan och mer om det finns att läsa i motionen En stärkt folkhälsa från barndom till ålderdom.

I vanliga fall arrangeras stora internationella evenemang som lockar tiotusentals deltagare varje år. På grund av coronapandemin har detta ändrats för en tid framöver. Det har varit en saknad för många och fått konsekvenser på flera plan. När möjlighet åter finns att genomföra sådana arrangemang kommer det välkomnas av många. Förutom att de kan ge spänning och glädje till publiken så kan det bland annat också ge stora värden till den plats där de genomförs. Det vore till gagn för Sverige om fler stora internationella idrottsevenemang kunde genomföras här. Det kan öka intresset för idrottande och vara positivt för besöksnäringen. Samtidigt är det viktigt att det finns en stark lokal förankring på de orter som skulle vara aktuella och att det finns en stabil finansiering. Konkurrensen om att få arrangera dessa mästerskap är stor. Därför bör en långsiktig nationell strategi utarbetas för att i ökad utsträckning locka stora internationella idrottsevenemang till Sverige, exempelvis olympiska vinter- och sommarspel.

Coronapandemin har ökat intresset för friluftslivet. Det behöver bli tillgängligt för fler och initiativ inom det området bör främjas. Det finns också en risk för ökad psykisk ohälsa som en följd av coronapandemin. Friluftslivet kan bidra till bättre både fysisk och psykisk hälsa och de värdena bör tas tillvara bättre. År 2021 kommer projektet Friluftslivets år arrangeras av Svenskt Friluftsliv. Det skulle kunna bidra till att fler kommer i kontakt med friluftslivet. Det kan då vara intressant att göra det till ett återkommande arrangemang, kanske vart fjärde år.

Spel

Många människor i Sverige spelar. Delar av spelmarknaden står för viktiga inkomstkällor för civilsamhället och andra delar är helt kommersiella. En ny reglering av spelmarknaden trädde ikraft den 1 januari 2019. För att lösa kvarvarande frågor som att exempelvis finna en modell för finansiering av hästnäringen i den nya situation som kommer av den omreglerade spelmarknaden har utredningen Centrala marknadsfrågor vid omregleringen av spelmarknaden tillsatts. Ett delbetänkande som omfattar hästnäringen ska redovisas senast den 31 oktober 2020 och utredningen i övrigt den 16 december 2020. Våren 2019 kom ett tilläggsdirektiv kring att föreslå åtgärder som ytterligare kan begränsa marknadsföringen kring spel. Detta kom efter att marknadsföringen av spel vid införandet av den omreglerade spelmarknaden kraftigt ökade och var fortsatt aggressiv trots kravet på måttfullhet. Delar av marknadsföringen har varit oacceptabla och det är av största vikt att komma tillrätta med detta. Det kan också finnas skäl att öka samarbetet inom EU kring denna fråga eftersom spelbolag nu i hög grad verkar på en internationell marknad.

Med coronapandemin har det uppstått oro för ökat problemspelande och ökad risk för spelmissbruk. Utvecklingen är viktig att följa och se ifall nya insatser behöver göras för att motverka en sådan utveckling. Samtidigt är det oerhört viktigt att värna kanaliseringen inom den nu omreglerade marknaden, det vill säga att en mycket stor andel av spelandet sker hos bolag med licenser. Det är en förutsättning för ett gott spelarskydd, för alternativet med en lägre kanalisering gör istället att spelande sker oreglerat och därmed utan krav på spelarskydd.

Per Lodenius (C)

Peter Helander (C)

Jonny Cato (C)

Stina Larsson (C)